ורבי יהושע. כפרק הזהב נצמא מציעא (דף עג:): **ואיבעיא אימא.** הרוצה לעשות דקתני לאו דית שמאי ודית הלל דווקא נקט לעל כרחיך כ"ש דעי לימעבד אלא לפלוגתא דשמאי ודית הלל דלעולם קאי לפליגי בעלמא בשאר מילי כגון אלו[ד] מחלוקת דית שמאי ודית הלל היכי דפליגי דית שמאי ודית הלל בדברי מחלוקת: **מבי**[ה] מקום. בריימתא (לע)[ה] מתרגמ ורקיע להרקיע לעשות כתרי תומרי: **הלכה.** כתנא קמא: **ואין מודין בן.** אלא כחניא דבעי לאוקומי: **דשתרן אהדדי.** תרי מנאי דפליגי מר ממחי ומר מיקל וטעמא דמומריה דמר דאמר אלא או כי קוליה דמר וכחומריה עביד או בקוליה דמר ובחומריה עביד[ו] מ"מ קשיא אמר ר"נ בר יצחק כוליה כרב עבדוה דאמר רב הונא אמר רב הלכה ואין מורין כן ולרב אדא בר אהבה אמר רב דאמר הלכה ומורין כן מאי איכא למימר אמר רב שיזבי כי לא עבדינן כחומרי דבי תרי היכא דשתרי אהדדי בגון שדרה וגולגולת דתנן[ז] השדרה והגולגולת שחסרו וכמה חסרון בשדרה בש"א שתי חוליות וב"ה אומרים[א] חוליא אחת ובגולגולת בש"א כמלא מקדח וב"ה אומרים[ב] כדי שינטל מן החי וימות ואמר רב יהודה אמר שמואל[ג] וכן לעניין טריפה אבל היכא דלא שתרי אהדדי עבדינן והיכא דשתרי אהדדי לא עבדינן מתיב רב משרשיא[ד] מעשה ברבי עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין אחד כדברי ב"ש ואחד כדברי ב"ה[ה] ר' עקיבא גמריה איסתפיק ליה ולא ידע אי בית הלל בחד בשבט אמור אי בחמיסר בשבט אמור ועבד הכא לחומרא והכא לחומרא: יתיב רב יוסף קמיה דרב הונא ויתיב וקאמר אמר רב יהודה אמר רב מחלוקת בסרטיא מכאן וסרטיא ופלטיא מכאן ופלטיא מכאן אבל סרטיא מכאן ובקעה מכאן או בקעה מכאן ובקעה מכאן עושה צורת הפתח מכאן ולחי וקורה[ו] מכאן[ז] השתא סרטיא מכאן ובקעה מכאן עושה לו צורת הפתח מכאן ולחי וקורה מכאן בקעה מכאן ובקעה מכאן מיבעיא הכי קאמר [ח]סרטיא מכאן ובקעה מכאן[ט] ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי כלה לרחבה א"צ כלום אמר ליה אביי לרב יוסף [י]הא דרב יהודה דשמואל היא דאי

בגון שדרה וגולגולת. מסמע דוכן לטריפה מתרוייהו קאי ומסתמא מאי קאמרי ב"ה כדי שינטל מן החי וימות נמי מיית (מוכין ד' מב:) לפריך ומסיקא בסנ"ר ומב שמעתתא ומסתמך הוי מסקנן בגמרא ומתמי לא פריך נמי מגולגולת וי"ל דמסקנן גולגולת הוי עיקר הקרום ותיו ול"ל דמסקנן לטריפה[ב] דבסתמא בכה"ג נמקיבא קרום העליון טריפה היינו משום דקרוב ליפסק אבל בחלש יותר מסתמן שהוא קשה ומזק בחלש יותר מבסתמא ולכך צריך מסקנן בחלש יותר מבסתמא ולכך מתמה חלש ובסתמא טוש דבין בחלש בסתמא כי ליפסק עם הקרום סוף סתמתן ליפסק)[ט]:

ונהג בו ב' עישורים. מפרש בירושלמי[כ] שעיבר על תנאי ומלגו ונתנו לעניים: **בקעה מבאן ובקעה מבאן מיבעיא.** ולא מסמע ליה לחתא לגמסועין לפ"ש בעי צורת הפתח אלא לחתא לגמסועין דסבי נמי צורת הפתח: **אם** היה מבוי כ"ה[ל]רחבה אינו צריך בו. פירש רש"י לגפרלה רחבה כנגדו מיירי דלא"כ מאי לגמסועין לגמסועין דמין בורחבה אבל בחד בשבט אמור אי בחמיסר בשבט אמור ועבד הכא לחומרא והכא לחומרא מוקמת על הסנאי לא מיבעיא דרחבה ליה בה ביוהן דבמרובע ליה ב' (ד' קה.) גב רחבה דהוה בפוס נהרא מבן דשרי משום דלה ביוהן ולכתחא כרבינא לקולא הא דעבוד דלת בהאי מבוי עקום כולה כרב עבוד דאמר רב הלכה כת"ק (א') [הא אמר] אין מורין כן אלא כב"ה ואליבא דחנניה דאמר עושה דלת ולרב אדא בר אהבה דאמר הלכה ומורין כן פריק רב שיזבי כי לא עבדינן כתרי חומרי כגון שדרה שנענקרה צלע מעיקרא טריפה דסתרי אהדדי דחיסרון בשדרה ב) חוליא וצלע בהדא ונעקרה צלע בלא חוליא אבל תרי חומרי דלא סתרי אהדדי עבדינן. **וכבר פירשנו** שמועה זו בפרק אלו טרפות [באהלות תנן] כמה חסרון בשדרה כדי שינטל מן החי וימות. ולענין טרפה תנן זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה וכיון שאחת עושה חוליא אחת טריפה ולענין טומאה [אם חסר חוליא אחת [אחה] מטמא באהל דהן סותרין זה את זה. ג) **פי' תרי חומרי דסתרי אהדדי.** כגון שדרה וגולגולת דתנן בתרוייהו כדי שינטל מן החי וימות. גבי טומאה תנן כמה חסרון בשדרה ולא יהא מטמא באהל בש"א ב' חוליות ובה"א אחת. והלוקחם דב"ש שברי לא מיית עד דאשתלפי מינה תרי חוליות. וב"ה סברי כשתנטל חוליא אחת מיית וכאלו הותזה ראשו

כב"ה עושה וכלבד שלא יעשה בקולי זה וכקולי זה או כחומרי זה. **ופריקנן** כב"ה דאליבא דחנניה דאמר עושה דלת ולרב אדא בר אהבה דאמר הלכה ומורין כן פריק רב שיזבי כי לא עבדינן כתרי חומרי כגון שדרה שנענקרה צלע מעיקרא טריפה דסתרי אהדדי עבדינן. **וכבר פירשנו** שמועה זו בפרק אלו טרפות [באהלות תנן] כמה חסרון בשדרה כדי שינטל מן החי וימות. ולענין טרפה תנן זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה וכיון שאחת עושה חוליא אחת טריפה ולענין טומאה [אם חסר חוליא אחת [אתה] מטמא באהל דהן סותרין זה את זה. ג) **פי' תרי חומרי דסתרי אהדדי.** כגון שדרה וגולגולת דתנן בתרוייהו כדי שינטל מן החי וימות. גבי טומאה תנן כמה חסרון בשדרה ולא יהא מטמא באהל בש"א ב' חוליות ובה"א אחת. והלוקחם דב"ש שברי לא מיית עד דאשתלפי מינה תרי חוליות. וב"ה סברי כשתנטל חוליא אחת מיית וכאלו הותזה ראשו

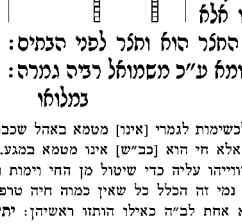

ואם נחמיר כב"ה לחשבו מת ולטמא במגע מת ולכשימות לגמרי [אינו] מטמא באהל שכבר חסר כדי שינטל מן החי וימות. ואם כשנישלה ממנו חוליא אחת אינו מת אלא חי הוא [בב"ש] אינו מטמא במגע. אבל לטמורי במגע בב"ה ובאהל לב"ש חי ולב"ה מת. וכיון שאנינו בטריפה נמי זה הכלל כל שאין כמוה חיה טרפה שמפרכסין טמאין [אף] כזנב הלטאה שמפרכסת. ומי שנשלה ממנו חוליא אחת לב"ה כאילו הותזו ראשיהן: **יתיב רב יוסף** וקאמר **הא** דת"ר כיצד מערבין ואוקימנא במבואות המפולשות לרה"ר מחלוקת ת"ק וחנניה בסרטיא אי פלטיא מיכן. אבל סרטיא מיכן ובקעה מיכן עושה צורת הפתח מיכן ולחי או קורה מיכן ומסיים בה משמיה דרב יהודה אם היה מבוי כלה

הגהות וציונים

ד] נ"א **דאמר** (גליון), וכ"ה בכת"י ובדפו"י **דאמר אין משניחין** בבת קול (דק"ס, חכמת מנוח). **ה]** בכת"י ודפו"ר ולחי **או קורה** (וכן להלן בסמוך): **ו]** בכת"י ודפו"ר נוסף **ובשתה צורת הפתח מבאן ולחי או קורה מבאן:** **ז]** בדפו"ר בשאר מילי **בציון** מחלוקת וכו': **ח]** נמחק ע"פ מהרש"ל. וכן ליתא בדפו"ר ונשתבש בדפוסים המאוחרים, ובכת"י איתא **איתריין** (דק"ס): **ט]** צ"ל בפ' **ששי** (דף לז סע"ב), בדפו"ר בפ' **על אלו מומין**: **י]** בכת"י נוסף **והשריש אף מעשר שני נמי**: **כ]** ת"י כ"י (גליון):

חשק שלמה על רבינו חננאל ג) דבר זה ליתא במקומו ונראה דל"ל כגון שדרה שינטל ממנה חולית אחת ומלוי בהדה נקרה כלא מה שיעקור כלא מפנה (עי' תוליו ל"ג) דקתני לחדהי תבל בהו מומרי דקתני כו': ג) תולי צריך לגמרי פי' תבל בהו מומרי דקתני כו'. ד) נראה דל"ל ולו אפשר כלל לומר בשעה אחת הוא כמי כ"ש וגם הוא כמת כ"ש.

ב) [ברכות נב. פסחים קיז. יומא יד. ל"מ נט: סוטה מד.], ג) סוטה מב: מהלות פ"ב מ"ג כתובות לו:, ג) ר"ה יד. יומא טו. [מוספתא שביעית פ"ו סוף פלק ג], ד) [ר"ה יד.], ה) עי' תוס' לקמן צד. סוד"ה מאי (א), ו) ר"ה ב., ז) [פסחים דף עד:], ח) חולין מה:, ט) שם ע"א, י) [ועי' תוס' גיטין נו: ד"ה ומקל ותוס' סוטה מב: ד"ה ומתר ותוס' כ"ק נא. ד"ה נעביד ותוס' כתובות לז: ד"ה כלו], כ) פ"ק דר"ה סוף ה"ב, ל) עי' לקמן ח רע"א, מ) לקמן ח., נ) כה רע"א.

רב נסים גאון

ובגולגולת בית שמאי אומרים כמלא מקדח. במשנה שנו באיזה מקדח אמרו בקבן של רופאים דברי ר' מאיר וחכמים אומרים בגדול של לשכה בפרק ב' דאהלות ובית הלל אומרים כדי שינטל מן החי וימות תמצא פירוש שלו במסכת בכורות בפרק על אלו מומין שוחטין את הבכור (דף לז) יתיב רב חסדא ומיבעיא ליה כדי שינטל מן החי כמה אמר רב תחליפא בר אבדימי הכי אמר שמואל כסלע: **מעשה בר' עקיבא שליקט אתרוג באחד בשבט ונהג בו ב' עישורין** כו'. ובגמ' דבני מערבא (ר"ה פרק א הלכה ב) גרסי מה עשה קרא שם למעשר שני ופדאו ונתנו לעני ועל זה הדרך ישיג בקשתו לדוחקא דמילתא שרצה לעשות לפנים משורת הדין כדי להנצל מן הספק ממה נפשך לפי שקרא עליו שם מעשר שני ואחר כך פדאו ונתנו לעניים והניח הכסף שמור אצלו עד שיאכלנו בירושלים לפנים מן החומה כראוי לו כדי הכתוב (דברים יד) ונתתה הכסף בכל אשר תאוה נפשך שאם יהיו בית הלל הם שאמרו באחד בשבט ראש השנה לאילן זה המעשר שהפריש מעשר עני הוא וכבר נטלו מי שהוא ראוי לו ואם בט"ו בשבט אמרו הרי שנה שניה עדיין לא יצאת זה המעשר שהפריש מעשר שני הוא וחייב לאכלו הוא או כספו בירושלים ולפיכך פדאהו בכסף ואכל כספו לפנים מן החומה כראוי לו כדי להנצל מן הספק:

ליקוטי רש"י

השדרה והגולגלת. שלימין מטמאין באהל ואפי עמומין מן מטמאין באהל [עד שיסח בהן רוב גוף או רוב מנין או רוחב הקף ופס מקרי שלים וגולגלת מן מטמאין] [בכורות לז:]. **ובמה חסרון.** שלא תטמא באהל אלא במגע ומשא כדין עפס שעשוי לשלוי שלשה שלמה וגולגולת שלמה ורוב מניינו ורוב גויניו מן באהלות (פ"ב מ"ו) למטמאין באהל ואפ"פ שאין עליהן כשר [חולין מב:]. **באחד בשבט.** ושנה שניה הכנסת לשליחים היתה והא דת שני עישורין מעשר שני כ"ש לתלמוד ט"ו לאילנות ואפי' שניה היא ומעשר עני כ"ש דתלמוד ר"ה לאילנות ושליחים היא [יבמות טו.]. [המשך בעמוד ב]

מ א ב מי' פ"ג מהל' טומאת מת הלכה ח סמג עשין לוין: **מא** ג מי' פ"י מהלכות שחיטה הלכה ב ה סמג עשין סב עוש"ע י"ד סי' ל' סעיף ב וסי' נד סעיף ד: **מב** ד ה מי' פי"ו מהל' שבת הלכה ג י סמג עשין ל עוש"ע ס"ח סי' שסד סעיף ל [ע"ש בכ"מ ובמ"מ]:

הגהות הב"ח

(ל) רש"י ד"ה ומפיים וכו' ה"ד ד"ה ת"ש עד ד"ה אין צריך וכו': **(מ)** דלמתניתין בפרק שני. כ"ג ריש דף כה ום"ס בפרש"י דף כל ע"ב: **(נ)** תוס' ד"ה אם היה וכו' נהג"ה שמע כל אחד יבנה בחלקו כדאמר בסמוך. כ"ה פירוש דקאמר [ב] בהאמר לעיל אמר אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' לעולם אמר לעולם עבדי בה בי דיינין ואמרי מהדדי ומיהו אמר לה ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר ר' יוחנן ואמרי לה אמר

דאי דרב קשיא דרב אדרב בתרתי דאמר רב מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר בנגדו חצר מותרת. דכי מבוי לא מקרה דלא הוי פרצה יותר מעשר והוי פתח ומבוי מקור משום פילוס להעומד בתוכו רוחות הרבים כנגדו ואינו רואה אילו לנטות לכאן ולכאן ומדקתני נפרצה חצר כנגדו משמע דוקא שנפרצה חצר כנגדו אבל מקור משום דהוי כמפולש אבל אם לא נפרצה אפילו עירבו מותר מ"ע דנפרץ כמבוי במלואו לחצר ונפרצה חצר מותרת. דלמא לא הוי פרצה אלא כשנפרצה כנגד פתח החצר ומבוי אסור. אמאי אסור ליהוי כמבוי שכלה לרחבה אלא אינה כרב אלא כשמואל דא"ל אנא עובדא חזיתי לרב יהודה דלא אצטריך למבוי שכלה לרחבה ולא כלום ואי קשיא משמיה דרב ליהוי כשמואל ולא היא לרב נמי לא קשיא כיון דפרשה רב ששת הא דאמר רב חצר מותרת ומבוי אסור בשלא עירבו בני חצר עם בני מבוי אבל אם עירבו מבוי נמי מותר הכא נמי בשעירבו בני מבוי

דאי דרב קשיא דרב אדרב בתרתי דאמר רב ירמיה בר אבא אמר רב [א]מבוי שנפרץ במלואו לחצר ונפרצה חצר בנגדו[ב] חצר מותרת ומבוי אסור ואמאי ליהוי במבוי שכלה לרחבה אמר ליה [ג]אנא לא ידענא עובדא הוה ברורא דרעותא מבוי[ד] שכלה לרחבה הוה ואתא לקמיה דרב יהודה ולא אצרכיה ולא מידי ואי קשיא משמיה דרב תיהוי משמיה דשמואל[ה] ולא קשיא מידי השתא דאמר ליה רב ששת לרב שמואל בר אבא ואמרי ליה לרב יוסף בר אבא אסברא לך כאן שעירבו כאן שלא עירבו דרב אדרב נמי לא קשיא כאן [ו]שעירבו בני חצר עם בני מבוי כאן שלא עירבו ולמאי

א) ע"י לקמן ח סע"א, 3) ע"י לקמן ט:, ג) ע"י לקמן דף כב:. 7) לקמן י ע"א.

מג א ב מיי' פי"ו מהל' שבת הלכה יח סמג עשין לרבנן ג טוש"ע ס"ח סי' שסה סעיף ג:

(ב) תוס' ד"ה בעירבו ובו' למפולש לא מהני לחי אלא. ממקק תיפח ג"ל". ובפ"ה שבמקק ג"כ מה שנ"ב: (ג) בא"ד כלה לחי לחי דמבוי ונפרצה רחבה כנגדו:

גמ' אנא לא ידענא עובדא הוי. לקמן דף יב ע"ב ג"ב דף כד ע"ב ופס דף פג ע"ב: תוס' ד"ה בעירבו ור"י מפרש. במיהושלי כתבתי דלא ידעינן להכין הא בפועל עובדא היה עובדא היה כלה לחי דמבוי דהא דמבוי שכלה לרחבה ולא לחי אלא לכ"ע אסור ואין לה שכלה ר"י ולא מידי ובין שכן למה היה סבר ר"י מתלה דפלוגתייהו רק בלחי דבמפולש ליכא מידום ובריש לכ"ע אין הענין כן מהכוח עובדא הא סבר ר"י שכלה ובכלה בחמפולש וכו' יפיל עיני: **בא"ד אפי' לא נפרץ במלואו** נמי הוי כמפולש. וק"ל הא כתב דהכותב ומכר לא סוי כמפולש מכח הגיפופין שלהן ס"ע. המבוי בלח נפרץ במלואו:

[שייך לעמוד א]

ב' עישורין. מעשר שני [כלאים] שנה ומעשר עני [כלאים] שלישית שהיתה שנה וכנגד לשלישית. **אחד כדברי ב"ש.** שממרו ממחלוקת שנה וכנגד לשלישית משמתיכה. **ואחד כדברי ב"ה.** שאומרין לו ממחלוקת שנה על ממשה עשר טו. גמרינ אישתפיק ליה. כ"ש נעת למעבד [ר"ה יד:]. גמרינ. שמועמו [חולין קג:]. **ברייא.** מקילה שהולכין בה מעיר לעיר. **פלטיא.** רחבה של עיר שהם מתקבלין לתוכה. **בקעה.** שדות הרבה [שבת ו:]. **אם היה מבוי כלה לרחבה וכו'.** והא דתניין בפ"ק אם היה מבוי כלה לרחבה ר"ל כלום ממוקפת לדילה וכיון דה ליורין קתני דמפלוג המם (לקמן ע"ב) אין עירבו לא עירבו [לקמן כד: ועי"ש תוד"ה ההיא].

[ע"כ שייך לעמוד א]

בדורא דרעותא. נעיר של רועים [רשב"ם ב"ב פג.].

כלה לרחבה אינו צריך כלום. פי' רחבה זו יש בה בתים ודיורין והיא מפולשת לרה"ר. א"ל **אביי לרב יוסף הא דרב יהודה אינה כרב** דכיון דאמר רב מבוי שנפרץ במילואו לחצר ונפרצה כנגדו חצר לרה"ר החצר מותרת ומבוי אסור. אמאי אסור וליהוי כמבוי שכלה לרחבה אלא אינה כרב אלא כשמואל דא"ל **אנא עובדא חזיתי לרב יהודה** דלא אצטריך למבוי שכלה לרחבה ולא כלום ואי קשיא משמיה דרב ליהוי כשמואל ולא היא לרב נמי לא קשיא כיון דפרשה רב ששת הא דאמר רב חצר מותרת ומבוי אסור בשלא עירבו בני חצר עם בני מבוי אבל אם עירבו מבוי נמי מותר הכא נמי בשעירבו בני מבוי

ה] בדפו"ר (וכ"ה בראשונים) נוסף **דרשות הרבים**: ו] בכת"י ומבוי (ובדפו"ר **במבוי** שכלה **לרחבה** ואתא וכו'): ג] בדפו"ר **דהא נשתיירו**: ד] נדצ"ל לגבי דידה **פתח הוא** (באה"מ): ה] בדפו"ר נוסף ומבוי אסור. **או משום מפולש או משום דנפרץ לחצר ואסרי עלייהם בני חצר דנפרץ במילואו** ל**מקום האסור** ול' ורקו"ד מדנקט וכו' [ומפרש רש"י דהמבוי יש לאסור משום שני טעמים משום מפולש ומשום דבני חצר אסרי עליו אבל אביי קס"ד מדנקט וכו' דמשום מפולש אסר ליה ולא משום דבני חצר אסרי עליו] וע"ע לשון הריטב"א (דק"ס): ו] בדפו"ר הנוסח **ובחבה דליכא** דיורין למיסרי אמבוי **הוי כעירבו**: ז] נדצ"ל כדאמר **שנפרץ** (באחות המים): ח] וליכא למימר דנקט הכי לאשמעי' דאם אינה רגילה בו מותר דא"כ מאי פריך לקמן מאי קמ"ל רב (גליון): ט] שייך לדף ח ע"א, ומהר"מ כתב דהך ד"ה "בעירבו" עם ד"ה "אי", וד"ה "אם" [בע"א] כולם דיבור אחד (גליון) וכ"כ מהרש"ל דדיבור זה עם הדיבור הקודם הד"א: